

Ympäristövaliokunnalle

4.4.2025

Viite: HE 13/2025 vp

Asia: HALLITUKSEN ESITYS VALTION ALUEHALLINTOA KOSKEVAKSI
UUDISTUKSEKSI

WWF kiittää mahdollisuudesta lausua tässä asiassa ja esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavan.

Otamme kantaa aluehallintouudistukseen vain ympäristöhallinnon osalta ja erityisesti liittyen uuteen lupa- ja valvontavirastoon.

WWF kannattaa ympäristöhallinnon rakenteen muuttamisen tavoitetta käsitellä lupa-asioita yhdenvertaisemmin, tehokkaammin ja laadukkaammin. WWF haluaa korostaa, ettei näitä tavoitteita voida kuitenkaan saavuttaa esitetyllä rakenteiden muutoksella, ellei samalla turvata viranomaisille riittäviä resursseja ja panosteta läpinäkyvien ja hyvin dokumentoitujen toimintatapojen syntymiseen. **On keskeistä varmistaa riittävällä resursoinnilla ja hyvällä johtamisella, ettei hallinnollinen uudistus käytännössä johda ympäristöstandardien heikentymiseen.**

WWF on tyytyväinen, että lakiesityksessä uuden lupa- ja valvontaviranomaisen organisaatioon on ympäristöosastolle sisällytetty erillinen yleisen edun valvonnan yksikkö. **Riippumaton yleisen edun valvonnan yksikkö ja sille kuuluva muutoksenhakuoikeus ovat ympäristöperusoikeuden näkökulmasta välttämättömiä. Pidämme kuitenkin mainitun yksikön muutoksenhakuoikeudelle asetettuja rajoituksia tarpeettomina.**

Viranomaisresurssit

Valtioneuvoston tiedotteessa 13.3.2025 todetaan: ”Uudistuksella ei tavoitella säästöjä eikä sen myötä vähennetä henkilöstöä.” Tämä toteamus ei vastaa todellista tilannetta, koska ympäristöhallinto on jo aiemmin vahvistettujen säästötoimien kohteena. Hallituksen esityksen kohdassa 4.2.1.5 nimenomaisesti todetaan että (korostus tässä):

”Uudistuksen myötä yllä olevassa taulukossa esitetyt **säästöt ja myöhemmin tarkentuvat muut virastokohtaiset lisäsopeutussäästöt periytyvät siirtyvien tehtävien mukaisten määrärahojen suhteessa uudistuksessa perustettavien uusien virastojen toimintamenomomenteille.** Momenttikohtaiset vaikutukset tarkentuvat ja päätetään valtion talousarvion 2026 ja julkisen talouden suunnitelman 2026-2029 valmistelun yhteydessä.”

Uudistus käynnistyy tilanteessa, jossa ympäristöhallintoon kohdistuu säästötoimia. Uuden organisaation käynnistymisvaiheeseen ei ole varattu lainkaan lisäresursseja.

WWF on erittäin huolestunut siitä, miten vähenevien resurssien avulla voidaan turvata uudistuksella tavoiteltavat hyödyt. **WWF pyytää, että ympäristövaliokunta lausunnossaan edellyttää viranomaisresurssien turvaamista.**

Mm. vihreän siirtymän hankkeiden lupakäsittelyjä on enenevästi odotettavissa uuden lupa- ja valvontaviraston ensimmäisiin toimintavuosiin. Uusien toimintatapojen sisäänajo vaatii lisäresursseja, jotta virasto voisi päästä uudistukselle asetettuihin tavoitteisiin. On sekä toiminnanharjoittajien että koko yhteiskunnan etu turvata resurssit, jotta muutosvaihe voidaan ajaa onnistuneesti läpi.

Valtion maksuperustelaki määrittää perussäännöksi, että luvanhakijoilta peritään omakustannus-hintaa vastaava maksu.

Maksuperustelaki 6§:

”Julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (*omakustannusarvo*).”

Maksuperustelaki antaa mahdollisuuden mm. ympäristöasioissa poiketa täydestä omakustannusvastaavuudesta. Hallituksen esityksestä ei ilmene, onko aluehallintouudistuksen yhteydessä selvitetty, mikä on ympäristöhallinnon lupamaksujen taso ja antaisiko maksuperustelaki mahdollisuuden maksujen korottamiseen riittävien resurssien turvaamiseksi.

Sisäisten kannanottojen antaminen kirjallisesti

Ympäristöasioissa punnittavaksi tulee usein monia erisuuntaisia etuja. Viraston sisäisten menettelytapojen on oltava läpinäkyviä ja todennettavia. Jälkikäteen todennettavuus edellyttää kirjallista dokumentointia. Periaatteellisen merkittävyyden vuoksi, on tärkeää että todennettavuus varmistetaan viraston toimintaa ohjaavassa yleislaissa.

Ei ole myöskään uuden viraston toimintatapojen muodostumisen ohjaamisen näkökulmasta riittävää, että kirjallisesta muodosta todetaan vain lupalakien pykäläkohtaisissa perusteluissa mm. (korostus tässä):

YSL 44§:.. ”Vaikka sisäisestä lausuntomenettelystä ei säädettäisi (lukuun ottamatta 3 momentin yleisen edun valvontayksikön kuulemista), **olennaisten näkökohtien huomioimisen tulisi viraston sisällä lähtökohtaisesti perustua kirjalliseen muotoon.**”

WWF pyytää että ympäristövaliokunta lausunnossaan edellyttää että **lupa- ja valvontavirastoa koskevan lain 8§:ään lisätään vaatimus siitä, että työjärjestyksessä on varmistettava se, että viraston sisäiset kannanotot annetaan pääsääntöisesti kirjallisena.**

Yleisen edun valvonta

Yleisen edun valvomisen turvaaminen riippumattomalla yleisen edun valvonnan yksiköllä, jolla on muutoksenhakuoikeus, on välttämätön edellytys sille, että laki voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

WWF on tyytyväinen, että lakiehdotukseen sisältyy yleisen edun valvonnan yksikkö, jonka riippumattomuus on laintasolla kirjattu, jota on tietyissä asioissa kuultava ja jolla on muutoksenhakuoikeus. Muutoksenhakuoikeuteen kirjattuja rajauksia emme pidä tarpeellisina.

Lupa- ja valvontaviraston yleisen edun valvontayksikön muutoksenhakuoikeus esitetään ympäristönsuojelulaissa, vesilaissa ja luonnonsuojelulaissa rajattavan tilanteisiin, jossa se on tarpeen 1) ympäristönsuojelun, luonnonsuojelun tai muun näihin rinnastettavan painavan yleisen edun turvaamiseksi, 2) lain soveltamisalaan liittyvien merkittävien oikeuskysymysten ratkaisemiseksi tai 3) lain soveltamiskäytännön yhtenäisyyden varmistamiseksi.

Muutoksenhakuoikeudelle kirjatut rajaukset luovat epäselvän ja tarpeettoman kynnyksen. Yleinen ympäristöetu on lähtökohtaisesti aina yhteiskunnalle merkittävää asiaa. Mitä siis tarkoittaa muutoksenhakuoikeuden rajaaminen painavaan yleiseen etuun?

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että viranomainen käyttää nykyistäkin rajaamatonta muutoksenhakuoikeutta harkiten ja perustellusti. VL 15:2 (HE s. 354) & YSL 191 § (HE s. 504) :

”Yleistä etua valvovat viranomaiset ovat käyttäneet muutoksenhakuoikeutta harkiten ja perustellusti. Viranomaisten tekemät valitukset johtavat selvästi useammin päätöksen sisällön muuttumiseen muutoksenhaun myötä kuin yksityishenkilöiden tekemät valitukset”.

Koska viranomaiset eivät tee "turhia" valituksia, valitusoikeudelle ei ole tarpeen asettaa kynnystä. WWF pyytää, että ympäristövaliokunta lausunnossaan esittää yleisen edun valvontayksikön valitusoikeudelle esitettyjen rajoitusten poistamista.

Kunnioittavasti,

Maailman Luonnon Säätiö – World Wide Fund For Nature, Suomen rahasto sr.

Elina Erkkilä
Suojelujohtaja

Raija-Leena Ojanen
Oikeudellinen neuvonantaja

Lisätietoja: Raija-Leena Ojanen, raija-leena.ojanen@wwf.fi , p. 0505990232